

היו לי שני אחים...

אחות תמר גלעד

אמנון גלעדי (מימין) נפל במלחמת ששת הימים עת פיקד על יחידת טנקים. אחיו גדעון, מהצנחנים (משמאל) ביקש לאפשר לו לפקד על היחידה של אחיו. בקשתו זו נתמלאה, הוא הועבר ליחידה – ונפל במלחמת יום הכיפורים, עת פיקד עליה בקרב

נאט יואלה הרשפי

לה מכוחו של אדם. כי אתה חי מראש את כל הכאב, שתחיה אותו להבא. "זה מוזר אולי, אבל אחרי נפילתו של גדעון אני חיה מחדש את כאב הדידה מאמנון. אני חושבת, שלא התי אבילתי עליו ככה מיד אחרי שזה קרה. כמו שאני אבילה עליו היום, פתאום אמנון נעשה לי קרוב כל כך והכל חוזר אלי מחדש. והרי לפני המלחמה הזאת חשבתי שכבר למדתי להיות עם הפרידה, שכבר הסכנתי אליה.

"אמנון היה התאום שלי. בדור שלנו לא היה לכל ילד חדר משלו. היינו תמיד יחד. ביננו, באשדות יעקב, ואחר כך באפריר באשקלון. גרנו באותו חדר, ישבנו בכיתה באותו ספסל. היינו באמת חברים. היו שנים, שאמנון היה בשבילי האח הקטן. כי בנות מתגרות מהר יותר. אחר כך כשהתגייסנו עשה אבא מאמץ מיוחד, כדי שנהיה באותה יחידה. היינו האטרקציה של השריון. ופתאום מתחת לעיניים הוא נעשה לי גבר. מפקד.

"אמנון היה מאז ומתמיד רציני, שקט. אני זוכרת את הפעמים הרבות, שבהן היה יושב עם לוח פעלים, עושה את ההטיות, לומד ומשנן. וכשהיה גומר הייתי אני מואילה להתעסב לעשר דקות ולהעתיק ממנו את החומר.

"גדעון היה האח הגדול. הוא היה בוגר מאיתנו ב-4 שנים. אמנון היה קשור בבית בכל ימי נפשו. גדעון ארש כנפיים מוקדם יחסית. הוא "כדור ריסט" ומ"כדור" הלך עם הגרעין שלו לנח"ל מוצנח. את מלחמת ששת הימים עשה באילת. אחרי ששת הימים התגייס לקבע, ועבר מצנחנים לשריון. האגדה שנתקמה סביב האחים מספרת, כי גדעון החליט להמשיך את נתיב אחיו הצעיר שנפטר, ולכן החליף את החיל ואף ביקש, לאחר שסיים קורס קצינים, לפקד על יחידת השריון שעליה פיקד ובראשה נפל אחיו אמנון. האמת היא, כי עוד בחייו של אמנון, בימי הכוננות שקדמו למלחמת ששת הימים, שיגר אליו גדעון גלויה ובה כיקש מאמנון לקחת אותו אליו."

(המשך בעמוד 18)

יחידתו לטהר את הציר, שבו פרץ הר שריון לתעלה. הוא נפל בליל הפריצה, ה-16 באוקטובר, דרומית לחווה הסינית. גדעון היה טיפוס שונה מאמנון. מאוד עצור, מאוד סגור. הוא נהג לכתוב שירים. רובם שמורים אצל רעייתו, רות. אבל שיר אחד, אותו שלח לאחותו תמר, כמו מבטא את החושותיה בעכשיו.

"בואי אחותי ונבכה יחד אם לחצוק לא נוכל עוד כי הלילה בחוץ עם הרוח ואין חום מסביב וצלמות רק עשן מן האש עוד נותר וכוונת מיותר ונבכה יחד..."

אילו יכלה לבכות אותו ביוחד, אולי לא היתה בוכה. ואולי דווקא היתה בוכה, משענה את ראשה על כתפו ור בוכה לה שם, נותנת מיפלט לכל הדבר רים החונקים והסותמים שאין שום דרך לעקור אותם מבפנים. כאשר כתב לה גדעון "בואי אחותי ונבכה יחד", היא לא ידעה למה כתב לה כך. כי הרי גם אמנון וגם גדעון היו עוד. ועכשיו הרי סיבה אחת איננה ויש סיבות שתיים אחרות. ולחמר אסור לבכות. כי היא חייבת להחזיק מעמד, כי צריך לאמץ את ידי אבא ואמא.

למעלה מהכוחות

"גם בפעם הראשונה וגם בפעם השנייה אני הודעתי להם. מנעתי מהם לקבל את זה מפני זרים. במלחמת ששת הימים הזעקתי את גדעון ונכנסנו, שנינו ביחד, לקחת את ידו של אבא ור אמרתיו לו.

"הפעם היה יותר קשה. כל-כך קשה להסביר, ואילו בפעם השנייה כמעט בלתי אפשרי לעבור את זה. בפעם הראשונה – זה הלם. אתה עוד לא יודע איך להגיב, אתה עוד לא מכיר את הכאב, אתה עוד לא יודע מה זה לחיות עם זה ימים ושנים, עם החלל הריק הזה. בפעם השנייה זה כמעט למע-

מספרת תמר: "בכלל לא ידענו על קיומו של הצילום הזה. עד שאבא קיבל אלבום מהדור, שיצא לציון 25 שנים למדינה. כאשר גמר אבא להוציא את ספר הזיכרון התברר, שנשאר לו עוד קצת כסף, ואז החלטנו להוסיף לאלבום את התמונה הזו. נצטרך עכשיו להדפיס ביק אותה ביד בכל עותק. 1000 עותקים. אבא כבר התחיל..."

בואי ונבכה

"היה בדעתי של אבא לכתוב ספר ניסוי, שיהיה מוקדש כולו לאמנון. הוא לא העלה על דעתו להקדיש את הספר האישי, לספר כל אנשי היחידה. אבל עכשיו, עכשיו צריך לכתוב גם על גדעון. ואבא יכתוב כנראה ספר על שניהם. התומר הרי ישנו כולו" – ר' חמר מצביעה על ערימת אלבומים סדורים למפת זה על גבי זה. דומים לחוברות הענק, שמוציאות גננות בימי הגים לקיבוץ הצעירים של ילדי הטיפור חים. כל אלבום בעטיפה קרטון תכור לה. בגודל של מחצית שולחן כתיבה. אבל כל המדפדף בהם – ימצא ארכיון של דור. דורם של גדעון, אמנון ותמר.

גם באלבומים אלה לא יכול היה דוד גלעדי לראות את ילדיו בנפרד מן הכלל. לראות את אירועיהם המשפחתיים שלו בפרספקטיבה של אירועי המדינה שברך ושנות ילדותה ובי חרותה של המדינה. מכתבים של אמר נון גדעון ותמר מודבקים בתוך עמודי האלבום סמוך לקטעי עתונות משמעותיים, לפקדונות של מפקדים, לצי לומי מיצעד, אישים והווה. פרקי חייהם של השלושה שזורים ומשולבים בפרקי חייה של המדינה.

"את יודעת מה שאבא אמר לי היום? שואלת תמר ומשיבה – אם לא אספיק להוציא את ספריהם של גדעון ואמנון – תצטרכי את להמשיך את זה. הבטיחי לי זאת."

באותו יום, שבו היפשה תמר את תמונתו של גדעון במערכת, בין תצי לומי השבויים, לא היה עוד גדעון בין החיים. הוא נפל כאשר יצא בראש

ספר הכולל "פרקי חיים ופרשת מור תם במלחמת ששת-הימים של היילי גדוד 46: אשר לוקטו ונערכו על-ידי אביאמנון."

אביאמנון הוא דוד גלעדי, אביהם של גדעון, אמנון ותמר. מאז נפילתו של אמנון – הבן הראשון שנפל במלחמת ששת-הימים – הקדיש אביו את כל מעיניו, עיתותיו ומשאביו להעמדת יד לבניו. בכתב ובאופן הוריים רבים עושים כך. מלקטים כל בול-מכתב, כל דף הירחורים מעון, שנשכח לפני שנים במגירת שולחן-הכתיבה, שמחברות בית-הספר התיכון עודן נערמות עליו. ייחודו של דוד גלעדי בכך, כי גם בר שעת המיבהן העליון, אבדן הבן, ראה את קורבנו כהוליה במסכת הכללית של העם, המדינה, הדור. הורים רבים עוסקים בהנצחת זכרו של הבן שלהם, וטבעי שכן. דוד גלעדי אסף את החומר להנצחתם של ה-14. ארבעה-עשר בחורים מיחידתו של אמנון, שנפלו בר מלחמת ששת-הימים.

והשנוע יצא הספר לאור. הוצאה הדורה, אניגמית-טעם. כל דף מבטא את זה וכאב. כל פרק עוסק לא רק באיש, אלא גם ברקע, באשפות, בדרך חיים. חוליות בשרשרת. הפרק האחרון בספר מוקדש לאנדרטה. אנדרטה שקמה בר עיקשותו של דוד גלעדי ובכח רצונו בלבד. אנדרטה לזכר חללי גדוד 46 שנפלו במלחמת ששת-הימים. היא הוקר מה בקרבת מקום שבו נפל אמנון. בר פיתחת רפית. הרעיון המקורי של דוד גלעדי היה, כי שני הקירות האליפטיים של האנדרטה, ששוליהם חוסים זה בר תוך זה כקונכייה, יחבוקו את עץ היר שיקמה העתיק, הפורש עפאיו בשטח מושב שדות. משום-מה הוסט מיקומה, ולכן ימלא את החלל המרכזי עץ שיק מה שיינטע בו.

בפתח הספר – תצלום-צבע של יחידת דגלני חיל-השריון, אשר צעדה במיצעד העצמאות האחרון לפני ששת הימים, ברחובות ירושלים. בראש יחידת דגלנים צועד נער חמד, שארשת הבגרות נאבקה בו על הכוכבה עם משוכת עלומים. אמנון.

מאז ומתמיד חיבבתי אותה. ואני מניחה, שכן זה עם רוב האנשים הי פוגשים אותה. יש בה מין קרינה כזאת מבפנים, ותחושה של אסתטיות מבחון. לא נוי סטנדרטי, כתעתיק אלמוני של כידעית-פרסומית, אלא משהו אישי לגמרי. הצלילית השברירית, אצבעות הידיים הדקיקות, העיניים האפורות, המישירות מבט ואחרון אחרון חביב – היון פניר נים משגע, המחמם לך מייד את הלב.

על אף חיבתי אליה, נמנעתי מ להיפגש איתה בזמן האחרון. הכרתי אותה זמן קצר אחרי מלחמת ששת הימים. היא נראתה אז אובדת כלשהו, נבוכה, כמו שצריכה ללמוד לראות את המציאות בעיניים חדשות. אנשים התי הלכו לידה על קצה בהונות ותמיד נמי צא מי שלחש, למי שלא ידע: "היא איבדה במלחמה אתה. נפל לה את תאום".

שמה תמר. וכל מה שידעתי על אותו אח תאום היה – ששמו אמנון. היא לא הירבתה לדבר עליו אז. איתי כמעט ר לא דיברה עליו כלל.

סמוך להפסקת-האש, אחרי מלחמת יום הכיפורים, פגשתי אותה במערכת. אני יודעת מה בלם אותי. אבל אותו משהו כמו קטע את קריאתה-שמחה לי פגישה הבלתי צפויה. כיוון שלא ידעתי מה עצר בעדי, שאלתי במגומגם: "מה מביאך אלינו?"

"אחי נעדר" – אמרה תמר – "ובאתי להתבונן בתמונות השבויים הנמצאות במערכת..."

אתמול, כשנכנסתי לדירתה ברמת אביב, אמרה: "יש לי משהו בשבילך. חדש לגמרי. עדיין מדקדק ריחודפוס. אבא עבד שנים על הספר הזה והיום הביא לי את העותקים הראשונים."

חוליות בשרשרת

"לזכרם". בכריכה אלבומית בגוון חום-צהוב ועטיפת-נייר באותו צבע, ורישומי חילילים וקרב. אנשים וכלים. כמו שכתב גדעון, האח הגדול, בגלויה האחרונה שלו: "לכלים ולאנשים שלום..."

חיים בצל הזכרונות

ועולה בי דימוי סיפור עלייתו של אליהו ברכבי"אש השמימה". בששת-הימים היה אהוד סגן מפקד פלוגה. תמר עורכת בראשה את מוסד המפקדים ששרתו עם אמנון ביחידה אחת: אמנון נפל במלחמת-ההתשה. דיני נפל במלחמת-ההתשה. עכשיו, במלחמת יום-הכיפורים, הם היו ארבעה ו-כיום ישנו רק אחד. והיא מסיימה בלחש כמעט: "אחמול ביקר אצלי חבר, מצנחנים, והוא אמר לי: כל כך קשה לי תמר. אני צריך, בגילי, להפיש לי חברים חדשים. כל החמישה, שהיו חברי רי תשובים ביותר — אינם, ודברים כאלה שמעתי לא פעם אחת..."

כאשר פרצה מלחמת יום-הכיפורים דאגה תמר מאוד. אבל זאת לא היתה דאגת אישית. מ' שום מה היתה סמוכה ובטוחה, כי לגדעון לא יאונה דבר. גדעון עבר את כל מלחמות-ההתשה בתעלה. שלוש שנים, רק אחר כך השתחרר. הוא נקרא ליחידה בשבת בצהריים, לפקד על פלוגה בחטיבת מילואים.

הציונות חלפה

תמר: "כיום זה נראה לי מגוי. אבל אז לא היה לי ספק, כי גדעון חסין בפני פגיעה. לא מיהרתי לכתוב לו, כי הייתי לקבל את מכתבו תחילה. היתה לי רתיעה. המכתב הראשון והי אחרון שכתבתי לאמנון במלחמת ששת-הימים חזר אלי סגור, מבלי שאמנון הספיק לפתוח אותו. וזה הפחיד אותי. פשוט פחדתי לכתוב לגדעון. כשקיבלתי את הגלויה שלו, מה-12 לאוקטובר, שבה כתב לנו, כי "לאני שים ולכלים — שלום", שמחתי נרגעתי. וב-19 לחודש כתבתי לו:

"גלויתך הגיעה סוף-סוף. עשיתי קצת טוב לכולנו. אני שמרתי ושומרת על המוראל של כולם. מודיעה להורים ולרעותי, כי אתה בסדר וכי אני בטוחה שלא יאונה לך כל רע. לא יודעת למה, אבל אני חדורה אמונה, כי תשוב כמו שיצאת".

סרן גדעון נפל בלילה של ה-16 באוקטובר, שבבוקרו קיבלה תמר את הגלויה. הוא הובא לי קבורה ב-22 באוקטובר, כיו תשרי תשל"ד.

הוריו שכלו בן בפעם השנייה. אחותו שיכלה את אחיה השני וילדיו דגן בן 11 וחצי וערן בן שלוש וחצי — נותרו לבד.

כאשר קרבים הימים לקראת יום-העצמאות — גובר הכאב. כמו עובר את מחסום היכולה לשאת.

ערב יום-העצמאות של שנת 1963 רואינו תמר ואמנון — הי תאומים של השריון — לכתבה חגיגית עליוה לעיתון "במהנה". וביום-העצמאות הנוכחי...

תמר: "חיים בצל הזכרונות... לחיות את העבר בהווה, משמע לשאוב כוח להמשיך לעבר הי עתיד. אבל השאלה היא — איזה עתיד? מה הלאה?

"ציונות? היתה פעם. מה היום? כל אדם ועולמו הפרטי שלו — הבית, העבודה, הילדים. אני למען עמי כבר לא קיים היום באותה מידה, שידענו לפני שנים. אבל צריך לזכור, שלא אנחנו בחרנו במלחמות. הי אחים שלי, שאינם היום, להם אנו חייבים את חיינו. אנחנו חיים, כי הם אינם. ולמען זיכרם צריך שנרצה להיות היום טובים יותר. אנו חייבים להם זאת". על שולחנה של תמר פרחים רעננה. "אמא הביאה לי אותם. אבא הביא את הספר ואמא את הפרחים. היא מגדלת אותם בי גינת ביתנו. באפריל. היא אמרה לי: הבאתי לך פרחים. קודם הבאתי לאמנון, ועכשיו הבאתי לך... תמיד, כשהם באים לתל אביב הם קודם נוסעים אל אמנון, בקיצי-שאוול, ואחר כך באים אלי. בבוקר, לפני צאתם לדרך, ביקרו את גדעון. היא נח בבארי..."

המונות בטרט הצילום שבמצל-

מה? אמנון נפל בראש הטור הי משריון, שנע דרומה. סגנו, אהוד כוכבי, בן יגור, אשר לחם במלחמת יום-הכיפורים כמפקד ונפצע — תיאר את רגעיו האחר רונים של אמנון: "הנה רכב אש וסוסי אש... ויעל אליהו ב-סערה השמימה..."

"תמיד, כשעולה לבגד עיני אותו רגע נורא של בוקר ה-5 ביוני 1967, כשאני עומד בצריח תחת אש האויב ובמרחק עשרות מטרים ממני הסנק הבורע של אמנון — הוהי תמונה שידענו שזה יהיה תצלום אחרון. סתם הצטלמנו, כי היו עוד כמה

בגלוי..." בספר "לזכרם" מופיע תצלום של שלישיה קורנת, צוחקת. אמנון ותמר חובקים את האם עדה, העומדת בתווך. אמנון דר מה לה כשתי טיפות מים והיא נראית כאחותם הגדולה מעט של התאומים.

הצטלמנו בשבת האחרונה לפני המלחמה — אומרת תמר — "חברתו של אמנון, שגם שמה תמי, ואני, קפצנו אליו להביא לו בגדים, ממתיקים. כיוון שהיה לנו אוטו — הוא קפץ איתנו לשעה קלה הביתה. זה היה יומיים לפני המלחמה. לא ידענו שזה יהיה תצלום אחרון. סתם הצטלמנו, כי היו עוד כמה

... ובכן אני יושב ודופק לך ציונות כאילו שאני הייתי מושלם, כאילו שהייתי טוב ממך. אולם אמנון, לי אופי אחר. יותר אופי של לוחם ולא אופי של פייטר. ופחות אופי של חייל... תעשה הכל כדי ללכת לקורס קצינים. אמא, אני קצת מצטער שלא הלכתי. פעמיים ביקשו מ' שרציתי, לא רצו. בגלל חוסר משמעת".

היו ארבעה...

הוא, האח הגדול שתמיד פתר את לבטיו בינו לבינו מסיים: "... דע, תמיד אפשר לבוא לאח גדול, לספר לו ולהתייעץ איתו

קטנים, שהם לכאורה דברים של מה בכך. אולם עליהם נשבר אדם".

על אופיים של האחים, ועל הערכים שהתחנכו על ברכיהם יעיד המשכו של המכתב: "... היום אתה חייל ומחר אתה מפקד... הצבא זה מקום של גבר, רים, וגבר פירושו אדם. אדם שיודע לעמוד על שלו ושיודע לוותר — לא מתוך חולשה אלא מתוך גדלות. צבא זה מקום שבו אתה עוזר לחברך, שלא על-מנת לקבל, אלא על-מנת לקדם את היחידה".

בשלב זה בולמת הקשיחות הצברית את פרץ הרגשות וה' הגיגים וגדעון ממשיך, כמתנצל:

(סוף מעמוד 3) ככל ששונים היו השניים ב-אפיים, היו קרובים זה לזה מאד. רמותו של האח הגדול, הצנחן, המתלבט עם עצמו ועם הרעיונות שלאורם גדל, היתה תמיד נר לרגליו של אמנון. ואילו ה' פתחותו של אמנון והתגבשותו היו מקור גאווה לגדעון. אשר ראה עצמו גם כאפוטרופוס עליו. כאשר סיים אמנון את אחד ה' קורסים הראשונים שלו בשריון, בהצלחה גדולה, כתב לו גדי עין: "... אל ירחב ליבך... אלה שמצליחים, שואפים להתקדמות יתר ולפעמים זה קשה. אולם אני מקווה, שתדע לעמוד בכל. הרברים הקשים הם הדברים הי

עכשיו אתה יכול להגיע לרמה מקצועית בתמונותיך הצבעוניות במחיר נוח להפליא

הגרעיניות שלו היא העדינה ביותר — מה שמבטיח חדות מושלמת בהגדלה. וההפתעה המשמחת ביותר — סרטי AGFACOLOR CNS נמכרים עכשיו במחיר נוח להפליא, העולה רק במעט על מחיר סרטי צילום הרבה יותר פשוטים. למה לך להסתפק בסרטי חובבים, כשאתה יכול עכשיו לצלם ברמה מקצועית?

סרט הצילום AGFACOLOR CNS לתמונות צבעוניות הוא סרט מקצועי אמיתי. הוא מיוצר ב-13 שכבות-צפוי ופרדות (כולל Filter Layers & Mask Layers) לקליטה מושלמת ומעודנות של כל גווני הגוונים, ומפיק תמונות שצבעיהן קורנים וזוהרים. רגישותו היא ASA 80 — מותאמת לקבלת התוצאות הטובות ביותר בתנאי אור שונים.

AGFACOLOR SPECIAL CNS • ASA 80 רמה מקצועית לתמונותיך הצבעוניות

